

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. An omne peccatum præcedat aliquis error in intellectu?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

citur Levit. 4. *Si peccaverint Principes per ignorantiam.* Et rursum: *Si peccaverit anima per ignorantiam.* Non tamen esse causam directam, sed indirectam peccati, inde constat, quia ignorantia non aliter causat peccatum, quam removendo prohibens, h. e. scientiam ad evitandum peccatum requisitam, quam si quis habuisset, peccatum non commisisset. His positis queritur, quanam ignorantia causet peccatum?

3. **CONCLUSIO PRIMA.** *Ignorantia concomitans nullo modo, (2.) antecedens ignorantia peccatum materialiter; (3.) consequens verò etiam formaliter causat.* Ita communis cum S. D. q. 76.

Ratio primæ partis est: Quod actum peccati neque facit voluntarium neque involuntarium, sed merè se habet per accidens ad ipsum, nullo modo potest esse causa peccati; sed ignorantia concomitans est talis, prout loco cit. dictum: ergo. Præterea: In tantum ignorantia causat peccatum, in quantum culpabiliter removel scientiam, quæ si adesset, impediretur peccatum: sed hoc non facit ignorantia concomitans; nam v. g. Venator suum hostem scilicet explosione occidens, quem per ignorantiam concomitantem feram esse existimat, illum nihilominus occideret, tamen si sciret ipsum adesse: ergo ignorantia concomitans nullum causat peccatum.

4. Ratio secundæ partis est: Ignorantia, quæ causat involuntarium simpliciter, excusat à peccato formali: sed ignorantia invincibilis sive juris, sive facti, causat involuntarium simpliciter, prout ibid. contra Jansenium dixi: ergo excusat à peccato formali, & non causat illud. Nihilominus quia hæc quoque ignorantia tollit [quamvis inculpabiliter] scientiam, quæ si adesset, omitteretur actus prohibitus, v. g. comestio carniæ die prohibito, propterea licet non sit causa peccati formaliter, est tamen illius causa materialiter sumpti.

5. Ratio tertiæ partis est: quia cum ignorantia consequens sit indirectè, & saltem interpretativè voluntaria, non impedit, quo minus actus peccati, qui ex ipsa sequitur, sit saltem interpretativè voluntarius: unde illa ignorantia est causa peccati etiam formaliter, quæ est causa, quòd actus peccati sit saltem interpretativè voluntarius: sed ignorantia consequens est causa, quòd actus peccati sit voluntarius saltem interpretativè & imputativè, ut loco cit. ostensum est: ergo.

§ II.

Ignorantia vincibilis ipsamet est peccatum.

6. **CONCLUSIO SECUNDA.** *Ipsa quoque ignorantia vincibilis & actualis alicujus rei, quam scire tenemur, est in se ipsa formaliter peccaminosa, idq. ratione negligentia in inquirenda veritate.*

Prima pars est indicata in S. Script. ad Cor. 14. *Si quis ignorat, ignorabitur, h. e. à regno DEI excludetur.* Juxta illud Matth. 25. *Nescio vos, & Of. 4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te, &c.*

Ratio est: Quod in se habet repugnantiam cum præcepto, & recta ratione, est in se formaliter peccatum: sed ignorantia actualis in se habet repugnantiam cum præcepto, & virtute studiositatis, quo jubemur adhibere debitam diligentiam in negotiis nostræ salutis: ergo.

Ratio secundæ partis est: quam habet S. D. a. 2. In tantum ignorantia est peccatum, in quantum est voluntaria omisio scientiæ debitæ, seu quam tenemur inquirere: sed est omisio talis, propter voluntariam & culpabilem negligentiam in inquirenda veritate, hæc quippe ratione opponitur virtuti studiositatis, estque voluntaria: ergo.

Dixi primò, *vincibilis*, contra Jansenium, qui invincibilem ignorantiam juris naturalis peccati arguit: hanc quippe, sicuti causat simpliciter involuntarium, sic tollere & non causare rationem peccati, constat ex dictis loco cit. Dixi secundò, *actualis ignorantia*; nam ab habitualis ignorantia non tam est peccatum, quam effectus & vestigium peccati ab actuali ignorantia relictum: siquidem habitibus neque meremur, neque demeremur, nec habitus sed actus prohibentur.

CONCLUSIO TERTIA. *Quando scientia præcipitur per se, & propter ipsum scire, sine proprio ordine ad aliquod opus, tunc est speciale peccatum: non autem quando per accidens præcipitur ratione alterius operis præcepti.* Ratio est: quia oppositio cum aliqua virtute generali non constituit speciale peccatum, nisi cum motivum formale virtutis illius specialiter attingitur, veluti patet in irreverentia & inobedientia erga DEUM: sed oppositio, quam habet ignorantia, est cum generali virtute studiositatis, utpote quæ scientiam practicam, tanquam regulam ordinariam & necessariam omnium humanarum operationum pro sua materia respicit: ergo nisi ipsum formale motivum studiositatis per se formaliter attingatur, ignorantia non est speciale peccatum. Atqui cum scientia præcipitur tanquam necessaria conditio ad implendum aliud opus præceptum, v. g. ad jejunandum, audiendum Sacrum, &c. non per se attingitur formale motivum studiositatis; tunc verò per se formaliter attingitur, cum ipsa cognitio veritatis per se præcipitur: ergo in primo casu ignorantia non est; in secundo verò est speciale peccatum. Et sic scientia alicui statui vel officio specialiter annexa, est specialiter sub præcepto: e. g. noticia non tantum mysteriorum fidei, sed & præceptorum & officiorum hominis Christiani est specialiter annexa statui hominis Christiani, noticia morborum & medicinarum officio medici, peccatorum officio confessorii &c.

ARTICULUS II.

An omne peccatum præcedat aliquis error in intellectu?

SUMMARI A.

1. Quid error speculativus & practicus?

2. Quid error formalis, & virtualis?

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

3. Omni peccato præcurrere aliquem errorem intellectus suadet auctoritas.

FF 1

4. Es

4. *Et ratio à priori.*
5. *Quomodo peccans ex scientia nihilominus habeat errorem?*
6. *Quomodo peccantes contra conscientiam habeant errorem?*
7. *In sensu composito iudicii recti voluntas non potest errare impotentiā consequenti.*
8. *Absurda objecta amoveantur.*

§. I.

Adstruitur sententia affirmativa D. Thomæ.

1. Notandum primò. Errorem dividi in *speculativum & practicum*. Speculativus est, quo quis absolute & præsciendò ab operis executione iudicat esse licitum, quod est illicitum; vel econtra. Practicus est, quo quis iudicat; hic & nunc aliquid esse faciendum, quod est omittendum, vel econtra.

2. Notandum secundò. Errorem alium esse formalem, alium virtualem. Formalis est iudicium falsum, objectum aliter enuntians quàm est: Error vel ignorantia virtualis est defectus & omissio actualis considerationis, quam quis hic & nunc deberet habere circa objectum à se habitualiter cognitum. His positis sit

CONCLUSIO. *Voluntas non potest peccare, nisi aliquis error practicus saltem virtualis præcesserit in intellectu. S. D. q. 77. a. 2. in c. & 2. 2. q. 53. a. 2. in c.*

3. Probatum primò autoritate S. Script. & PP. Nam Apostolus Hebr. 3. & 9. peccata generatim vocat *ignorantias*. Matth. 15. & 23. peccatores appellantur cæci. Prov. 14. dicitur: *Errant, qui operantur malum.* D. August. de pecc. merit. & remiss. *Ignorantia & infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem, ne moveatur ad faciendum opus bonum*: ubi vides defectum bonæ operationis refundi in ignorantiam. D. Gregor. 15. moral. c. 23. *Omnis peccator stultus fuit in culpa.* ergo S. P. in quolibet peccante agnoscat errorem rationis: & quem alium, quàm rationis practicè dirigentis?

4. Probatum secundò ratione: Omne peccatum in voluntate contingit, vel quia voluntas fertur in bonum, quod non est bonum; vel quia fertur in bonum non servato debito modo & ordine in prosecutione boni: sed quocunque modo ex prædictis voluntas peccet, semper præsupponitur aliquis error in intellectu: ergo. Major probatur. Cùm bonum sit adæquatum motivum voluntatis, vel illud bonum, quod prosequendo voluntas peccat, est verum bonum, vel non? Si est verum bonum, tunc voluntas aliter circa illud non peccat, nisi debitum ordinem non servando, quomodo Angelos peccasse dixi in Tr. de Ang. Vel non est verum bonum, & tunc voluntas peccat amplectendo bonum falsum & apparens pro vero bono. Minor etiam probatur: Voluntas tanquam cæca potentia non fertur in bonum, nisi quatenus sibi ab intellectu propositum: ergo si voluntas peccet amplectendo bonum falsum pro vero, debet in intellectu præcedere iudicium practicum, quo iudicetur objectum esse prosequendum, quod tamen non est prosequendum; & hic est error formalis. Si verò prosequatur bonum

sine debito ordine & modo, pariter debet in intellectu præcedere omisitio privata debite considerationis, & attentionis ad illum ordinem, qui est error virtualis: ac consequenter in voluntate nullum est peccatum, quin præcedat in intellectu practico aliquis error sive formalis, sive virtualis. &c.

Confirmatur. Si quis cæcus ex sua natura dependeret ab aliquo ductore, non posset errare in ambulando, nisi errante ipso ductore: ergo cum voluntas ex sua natura in operando dependat a rationis directione, non potest voluntas errare, nisi ratio in dirigendo aberrat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò. Qui sciens peccat, non peccat ex ignorantia; neque enim scientia & ignorantia stant simul, sed multi ex malitia peccant, scientes, se male agere: nam Jac. 4. *Scienti bonum facere, & non facienti peccatum est illi.* Et D. August. enarr. 2. in ps. 68. *Sunt tales, qui iniquitatem suam noverunt, & in eâ pertinaciter perseverant.*

Respondeo, distinguendo majorem. Qui sciens peccat, non peccat per ignorantiam, vel errorem oppositum illi scientiæ, quam habet, concedo; quam non habet, nego. Ad cuius distinctionis explicationem & sensum scribi debet, quòd in peccantibus ex scientia & malitia, scientia diverso modo se habere & considerari possit. Primò potest quis habere scientiam in habitu, h. e. præviè aliquando comparatam, v. g. quòd talis contractus sit usurarius, quam tamen scientiam hic & nunc non applicat, cùm tamen adhibitâ sufficienti diligentia de illa cogitare, eamque applicare possit. Secundò, potest habere scientiam etiam actualem, sed in universali, v. g. quòd die jejunii non liceat comedere carnes, ut qua tamen non descendit ad subsumendam propositionem particularem, quòd hodie sit dies jejunii. Tertio potest habere scientiam tam universalem, quàm particularem, ita tamen ut in particulari non applicet intellectum ad considerandum debitum modum ac ordinem tendentem ad illud objectum. Cùm igitur dicitur aliquis peccare ex scientia, supponitur scientia vel speculativa in universali; vel etiam practica, sed in habitu; vel denique actualis quoad substantiam non autem quoad modum vel ordinem, & si nihilominus erit defectus in ultimo iudicio, quò proxime dicitur aliquid agendum, vel omittendum.

Objicies secundò. Qui peccat contra conscientiam, non habet iudicium erroneum: sed multi peccant contra conscientiam: ergo multi peccantes non habent iudicium erroneum. Major probatur. Qui peccat contra conscientiam, peccat contra iudicium rectum rationis practicè: sed hoc non est erroneum: ergo.

Respondeo negando majorem; & probat. distinguo: peccat contra iudicium rectum & non ultimum, concedo; ultimum, & ut vocat practice practicum, nego, & sic distinctâ minore nego consequentiam, ut enim Tract. de confid. didum, ipsum conscientiam dicitamen, succedente

alio iudicio & dictamine quandoque intervertitur, juxta illud: *Video meliora, probos, Deteriora sequor.*

7. Objicies tertio. Posito dictamine rationis practicae, quod hic & nunc mentiri sit peccatum, vel potest hoc stante dictamine voluntas facere oppositum, vel non? si non potest, non est formaliter libera; si potest, etiam poterit peccare nullo existente errore in intellectu, siquidem hoc dictamen est rectum.

Respondeo: Stante hoc iudicio practico, & interrupto per alium actum consequentem, non posse voluntatem nisi in contrarium, absque tamen praedictio libertatis, eo quod haec impotentia tantum sit consequens, non antecedens, utpote ex ipsa voluntatis applicatione descendens.

8. Objicies quarto varia absurda; primo, quod nullus Angelus potuisset peccare, quia cum haberent plenam notitiam omnium agibilium, nullus error aut ignorantia locum in ipsorum intellectu habere potuit. Secundo, quod nulla amplius foret distinctio inter peccata ex ignorantia, malitia, & infirmitate, cum omnia peccata forent ex ignorantia. Tertio, quod quilibet peccans esset haereticus; quia judicare hoc esse eligendum, quod est contrarium rectae rationi, est iudicium haereticum: sed quilibet peccans ratione pravii erroris haberet tale iudicium: ergo.

Respondeo negando sequelam triplicem. Et ad 1. dico, non potuit in Angelis esse error formalis, concedo; virtualis nego. de quo ex instituto in Tract. de Angelis dixi.

Ad 2. nego sequelam: nam licet ista peccata conveniant in ultimi iudicii errore, differunt ta-

men in modo inferendi & causis ad illud dependentibus; nam qui peccat ex malitia, differt a peccante per infirmitatem, quod iste cadit impulsus vehementi passione, non ille; a peccante vero per ignorantiam, quod iste caret requisita scientia speculativa & in subsumendo; at vero peccans ex malitia deficit in actuali solum scientia ultimata iudicii: e.g. qui ex ignorantia vincibili frangit jejunium, peccat in hoc, quod ex negligentia culpabili non subsumit; Hodie est dies jejunii: ergo est jejunandum. Qui vero ex malitia frangit jejunium, habet iudicium conscientiae, quod sit jejunandum; nihilominus tamen a concupiscentia abstractus & illectus diverit intellectum, & dicit: Non obstante prohibitione legis esse delectabile hic & nunc comedere. Quae ignorantia vocatur mala electionis, eo quod ratio dicitur esse eligendum, quod tamen per scientiam praviam scit non esse praesuo opposito eligendum.

Ad tertium quoque negatur sequela & major, hoc judicare explicitè, speculativè, & in actu signato, est haereticum, concedo; implicitè, practice, & in actu exercito, seu ex modo operandi, nego maj. & pariter distincta minor, nego consequentiam. Ordinariè nimirum contingit error in ratione, non quod ex parte objecti intellectus formaliter conjungat praedicatum dissonantiae & difformitatis legalis cum eligibilitate; sed quod dicitur objectum delectabile esse amplectendum, neglecta advertentiâ rationis & admonitione conscientiae de illicitate objecti, quod dictamen non est fidei, sed prudentiae contrarium.

ARTICULUS III.

An DEUS possit esse causa peccati?

SUMMARIUM.

1. Doctrina fidei.
2. Ratio impeccabilitatis Divinae.
3. Rationes, cur a DEO peccatum causari nequeat.
4. Testimonia S. Script. ab haereticis objecta exponuntur.
5. Quomodo DEUS dicatur, creare malum?
6. Et vasa facere in contumeliam?
7. Praeceptum aliquando accipitur pro permissione.
8. Quomodo DEUS sit causa obdurationis?
9. Objectiones haereticorum.
10. Peccata tantum cadunt sub providentiam permissivam.
11. Ex amore penitentiae non rectè inferitur voluntas peccati.
12. Peccata nec sunt DEO volente, neque nolente.
13. Potentia peccandi quatenus defectiva non est a DEO.

§. I.

Statuitur negativa.

1. Quaestio potest institui, an DEUS sit causa physica, vel moralis peccati: Secundò vel quoad materiale, vel quoad formale peccati; directè, vel indirectè; per se, aut in se, vel per a-

lium, & in alio? Nunc de peccato formaliter, & unà cum ratione malitiae accepto, fit

CONCLUSIO. DEUS nec ipse peccare, neque in alio peccatum directè, vel indirectè aut per accidens ullà ratione causare potest. S. D. q. 79. a. 1. & est de fide ex Deut. 23. DEUS absque ulla iniquitate justus & rectus. 1. Jo. 3. Peccatum in eo non est. Et Pl. 5. Non DEUS volens iniquitatem tu es. Jacob. 1. Odio sum DEO impius, & impietas ejus. Et alibi passim. Definitio hujus articuli habetur in Trid. Sess. 6. Can. 16.

Ratio primae partis est primò. Omne peccatum est defectus à prima regula, & ultimo fine: sed est impossibile, ut DEUS in operando deficiat à prima regula, & ultimo fine; deficeret enim à se ipso, cum ipse sit prima morum regula, & finis ultimus. Secundò. Infinita bonitati & sanctitati repugnat quodcumque malum morale, & cum infinita perfectione repugnat qualibet imperfectio: sed peccatum quodlibet est defectus moralis: ergo.

Ratio alterius partis est primò. Omne peccatum est aversio à DEO: sed est impossibile ut DEUS ullo modo faciat alicujus voluntatem à se averti; ergo est impossibile, ut DEUS ullo modo causet